

**Totivs Ivris Canonici Compendivm, Siue, Brevis Svmma In
Qvinque Libros Decretalivm Sacri Concilii Tridentini
Decretis Accommodata**

In Qva Ivris Canonici Primæ Institutviones, seu Elementa ita traduntur, vt plurima breuiter ac decisiuè explicentur, & Canonum, Glossarum, ac Doctorum receptorum auctoritate communiantur ...

Continens Librum Quartum & Quintum Decretalium

**Axel, Johannes Honorius van
Coloniae Agrippinae, 1656**

Titulus XXXII. De novi operis nunciatione.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-61572](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-61572)

Pan. in c. accedentibus numer. 2. & in d.c. sicut num. 3. hoc tit. late Host. in c. dilecto filio nu. 23. & seq. de off. Archid. Tertio quando clerici non erubescunt publicè confiteri se deliquisse, & propter scandalum inde secutum suspenduntur ab officio & beneficio, c. quam sit grave hoc tit. & ibi gloss. Pan. & Can. Quarto quando contra fidem iuramenti præstiti ac debitam reverentiam Episcopum suum esse Dominum negant, vel in foro sæculari deponunt contra eum super rebus spiritualibus quæstionem, aut tam in fauori Episcopi & locorum eius, quam complicitibus suis causam & concilium præbent, & deponuntur perpetuo à beneficio obtento in Ecclesia Prælati taliter læsi, c. gravem hoc tit. Quinto quando clerici in Ecclesia beneficiati contra voluntatem superioris etiam Abbatissæ sibi usurpant signa collegii, & volunt constituere unum corpus, quod capitulum appellatur, c. dilecta hoc tit. & ibi Anchar. fuse tractat. quando plures homines possunt constituere collegium Archid. in c. 1. num. 2. 10. quæst. 1. Sexto quando cogunt sacerdotem ad releuendum furem siue furtum in pœnitentia confessum, c. dilectus hoc tit. Franc. Marc. quæst. 772. par. 1. n. 2.

Titulus XXXII.

De novi operis nunciacione.

SVMMARIA.

- 1 **NOVI** operis nunciatio fit illi qui edificat aut edificii formam addendo vel detrahendo mutat in alterius præiudicium.
- 2 Fit ex tribus causis, gratia juris proprii conservandi, damni depellendi & publici juris tuendi.

- 3 Tripliciter per inhibitionem prætoris, manuum, id est lapilli iactum & novi operis nunciacionem simplici verbo factum.
- 4 Qui possunt novum opus nunciare.
- 5 Fit nunciatio quocumq; die à clerico contra laicum coram iudice Ecclesiastico.
- 6 In re presenti, id est, in loco ubi novum opus fit & qui in presenti fuerit ut fabris.
- 7 Pro iis operibus tantum qua solo coniuncta sunt & qua futura sunt etiamsi fiant Ecclesia aut loca religiosa.
- 8 Tot debent esse nunciaciones quot sunt loca in quibus edificatur & consequenter debent esse plures remissiones.
- 9 Novi operis nunciatio est remedium extraordinarium & in subsidium introductum.
- 10 Ex parte eius cui nunciatur est in rem.
- 11 Ex parte nunciantis est in personam.
- 12 **NVN**CIA NS novum opus parte petenti iurat de calumnia.
- 13 Secundo in testationem referre debet si quid operis jam sit factum.
- 14 Tertio si procuratorio nomine nunciat & dubitetur de mandato satisdat de rato.
- 15 Quarto quoties in partem sit nunciatio, demonstratio facienda est in quo loco opus novum nunciet.
- 16 **NVN**CIA TIO novi operis habet plura capita.
- 17 Prohibitorium interdictum.
- 18 Interdictum restitutorium seu demolitorium.
- 19 Interdictum permissorium.
- 20 Lex in honorariis ff. de act. & oblig. procedit de jure civili, jure canonico remedia prætoris quantumcumq; sunt pœnalia, tamen sunt perpetua.
- 21 **NOVI** operis nunciatio quibus modis tollatur.

SVBIICIT de excessu eius qui novum opus facit, ad versus quem plura competunt juris remedia & actiones enumerata per glos. in l. prætor ait §. nonnulli in verb. interdictum ff. hoc tit. Gail. observ. 16. lib. 1. & plerumque fit nunciatio novi operis illi † qui ædificat ad æmulationem, l. opus novum ff. de oper. publ. c. Pisanis in fin. de restit. spol. Gail. obs. 69. lib. 2. aut ædificat, aut ædificii formam addendo vel detrahendo mutat in alterius præiudicium, l. 1. in princ. & §. inde quaritur in l. antepen. §. opus ff. hoc tit. c. significantib. hoc tit. qui antiquum reficit, l. 1. §. si quis adificium ff. hoc tit. aut rivos, aut cloacas reficit, vel purgat, l. de pupillo §. si quis rivos ff. hoc tit. novum opus non facit, 2 fit ex tribus † causis, gratia juris proprii conservandi, damni depellendi, & publici juris tuendi, l. 1. §. nunciatio & l. de pupillo §. sextus ff. hoc tit. tripliciter † per inhibitionem prætoris, per manum id est, lapilli iactum, & per novi operis nunciationem simplici verbo factam, cæterum quoties quis in nostro ædificat, vel in nostrum immittere, vel projicere vult, simplici novi operis nunciatione possessore eum faciemus cui nunciaverimus, at si in suo quid faciat quod nobis noceat, tunc simplex novi operis nunciatio erit necessaria, l. de pupillo §. meminisse ff. hoc tit. si in publico aliquid fiat, omnes cives † novum opus nunciare possunt, l. in provinciali §. fin. ff. hoc tit. si in privato, dominus rei in qua fit novum opus & quasi dominus, l. in provinciali §. si ego ff. hoc tit. creditor cui pignoris nomine prædium tenetur, l. creditori ff. hoc tit. pupillus intercedente tutore auctore, l. de pupillo ff. hoc tit. is cui servitus personalis debetur, ei à quo habet servitutem novum opus nunciare non potest, sed vindicat usum fructum per confessoriam, extraneo, pot-

est procuratorio nomine domini; l. 1. §. fin. ff. hoc tit. is cui servitus rustica debetur ad versus eum qui ædificando eius usum impedit, non nunciat novum opus, sed agit confessoria, l. qui viam & ibi Bald. ff. hoc tit. sed ei qui in ædes nostras immittit aut usurpat servitutem urbanam fit nunciatio, l. de pupillo §. sed eisi in ædes ff. hoc tit. quia prædia rustica debent esse magis libera quam urbana propter favorem agriculturæ vel ideo quod licet quis ædificando usum servitutis rusticæ occupet, alio tamen loco æquè idoneo eadem servitus reponi potest, l. 1. in l. 1. §. usufructuarius sub num. 8 ff. hoc tit. l. si cui ff. de servit. Zaf. sing. respons. l. 1. c. 9. fit nunciatio † quocunq; die, Burr. in c. 1. n. 9. hoc tit. §. à clerico contra laicum coram iudice ecclesiastico, quia ubicunque clericus comparet contra laicum ad tuendam suam possessionem reus stimulatus censetur quoad forum; c. significantibus & ibi Burr. in 2. not. hoc tit. in re præsentis, † id est, eo loci ubi novum opus fit, ei qui in præsentis fuerit, ut fabris & opificibus, qui istuc operantur, nec refert quis sit is qui in præsentis fuerit, cuiusve conditionis, & si servo nuncietur, vel mulieri, vel puero, vel puellæ, tenet nunciatio, alibi autem facta nunciatio nullius est momenti, d. l. de pupillo §. nunciationem, pro iis operibus † tantum quæ solo 7 conjuncta sunt, quorum ædificatio vel demolitio videtur opus novum continere, l. 1. §. hoc autem editum 2. ff. hoc tit. & quæ futura sunt, non ad præterita, l. 1. §. 1. ff. hoc tit. etiam si fiant ecclesiæ aut loca religiosa, quæ non sunt in alterius præiudicium ædificanda, c. 1. & 2. hoc tit. & tot debent † esse nunciationes, quod sunt loca in quibus 8 ædificatur, nec sufficit una nunciatio pro pluribus locis, & consequenter debent esse plures remissiones, d. l. de pupillo §. si in pluribus.

pluribus ff. hoc tit. exceptis generaliter iis operibus, quorū mora universale jure commune periculum allatura est toti civitati, vel vicinā, in quibus contemnenda est novi operis nunciatio, si vero imminet speciale periculum eius cui fit nunciatio, tunc sperni non potest; *l. de pupillo §. si quis rivos vers. praterea ff. hoc tit.* posset tamen esse tantum periculum eius cui fit nunciatio, quod posset sperni, ut in casibus in quibus non potest appellari, *l. fin. ff. de appell. recip. Bart. in d. §. si quis rivos.*

9 Nunciatio novi operis est remedium † extraordinarium & in subsidium introductum, ideo cessat ubi habet locum ordinarium, *l. in provinciali ff. hoc tit.* ex parte eius † cui nunciatur est in rem, & ideo sufficit si uni ex sociis fiat nunciatio, & morte eius, aut alienatione cui fuit nunciatum, non extinguitur, ex parte nunciantis † est in personam, ideoque debent omnes socii nunciare ac re integra, furore, *arg. l. si quis alicui ff. de acquir. poss. morte nunciantis & alienatione* extinguitur, quia voluntas nunciantis morte, & causā juris conservandi & damni depellendi finiuntur alienatione, *l. de pupillo §. si plurium l. non solum §. fin. ff. hoc tit.* etiam quando præstita est satisfactio per nunciatum de opere demoliendo, quæ non impedit quin morte nunciantis extingatur eunciatio, *las. post Bart. in l. non solum §. morte sub num. 9. vers. in e gloss. ibi vel his non fuerit satisfactum & num. 10. & ibi DD. ff. hoc tit.* sed transit in successorem nunciantis pro futuro opere præcedentibus connexo, ita quod si parum de opere est factum in vita nunciantis, post mortem vero eius perfectum est, destruat in totum, *l. si tutor post pubertatem ff. de tut. & rat. dist. Bart. in l. non solum §. morte num. 6. & ibi DD. ff. hoc tit.* Idem juris est si nunciasset novum opus pro se suisque

hæredibus & singularibus successoribus, *Bart. in d. §. morte num. 5. Ios. num. 4.* Nuncians parte petente † debet jurare de calumnia coram prætore, *d. l. de pupillo §. qui opus novum. 2.* Intestationem † referre debet si quid operis jam sit factum, *l. non solum §. qui opus & §. sciendum in fin. ff. hoc tit.* 3. Si procuratorio nomine † nunciat & dubitetur de mandato quod requiritur speciale, debet satisfacere de rato, *d. l. de pupillo §. qui procuratorio ff. hoc tit.* 4. Quoties in partem † fit nunciatio toties demonstratio faciendā est, in quo loco opus novum nunciet, scituro eo cui nunciatum est ubi possit ædificare, & ubi interim abstinendum sit, cæterum si in totum opus fiat non est necesse demonstrare, *l. de pupillo §. qui nunciat ff. hoc tit.*

Nunciatio novi operis habet plura † capita; prohibitorium, † & sufficit quod opus sit inchoatum, *l. de pupillo §. nunciationem in princ. l. prat. ait §. si ut autem ff. h. t. demolitorium sive restitutorium † & tunc oportet quod habeat se instar alicuius operis, l. stipulatio §. opus autem ff. h. t. & permissorium † interdictum, ne quis prohibeat volentem ædificare qui satisfecit, l. prator ait §. hoc interdictum 2. ff. hoc tit. gl. in d. l. de pupillo §. meminisse in verb. uti possidetis Bart. in l. 1. §. potest autem ff. hoc tit. quod cessat si cautum non perseveret, d. l. prator ait §. hoc interdictum 2. & §. seq. ff. hoc tit.* fufius me explico circa effectus seu capita nunciationis, Circa prohibitorium, 1. quicquid ædificatum est post nunciationem debet demoliri expensis ipsius ædificantis, sive jure sive injuria ædificatum sit, *l. prator §. 1. & §. ait prator ff. hoc tit.* 2. Est in optione nunciantis novum opus, an intra tres menses de præjudicio doceat an recepta cautione de opere demolendo statim ædificare permittat, c. signifi-

significantiibus & c. fin. hoc tit. l. fin. C. de edif. privat. post lapsum trium mensium proceditur in causa, acetiam in edificio, data cautione de opere restituendo sive demolendo, Pan. in d. c. significantiibus num. 2. & ibi Can. l. unica C. hoc tit. Bart. in d. l. prator ait §. si quis parat. etiam quod nunciatus incontinenti se probaturum offerat jus edificandi nunciato non comperere, c. fin. hoc tit. Crescent. decis. 1. hoc tit. non sufficit dicere nunciato ego sum paratus dare, sed oportet recum ducere fidei iussores, l. servus si heredi in fin. ff. de stat. lib. l. qui ducem §. idem responsum ff. de solut. Bart. in d. l. prator ait §. si quis paratus, si ageretur de ecclesia edificanda, ultra dictam cautionem de demolendo deberet interponi decretum quod lite durante ecclesia non consecratur, Crescent. decis. 1. hoc tit. arg. §. nullus & §. sacra Instit. de rer. divis. 3. Omnis actio præjudicialis ad nunciationem novi operis interim silere debet, non ipso jure, sed ope exceptionis, l. fundi & l. seqq. ff. de except. & Iudex debet interdictum in eum, cui novum opus nuciatum fuit, tantum reddere de opere restituendo, l. 1. §. sed & si is ff. hoc tit. & ibi Bart. & DD. quod si nunciatus omiserit exceptionem proponere, passus est eum cui novum opus nunciavit agere confessoria, vel alia præjudiciali actione, & hic agens obtinuerit, non poterit postea conveniri interdicto restitutorio, aut à nunciante ab agendo repelli, arg. c. cum dilectus de caus. poss. & propr. c. 1. de restit. spol. Bart. in l. 1. §. sed & si is num. 2. ff. hoc tit. 4. Si quis quam edificatum esset ageretur confessoria aut negatoria, nec res à convento defenderetur, quia latitat, in pœnam contumaciæ officio iudicis continetur, ut jubeat reum cavere, si actum sit confessoria, non prius se edificaturum,

Summa in Decretal.

quam ultro egerit & probaverit prædii sui libertatem, si verò negatoria opus novum se non nunciaturum, nec edificanti vim facturum donec de servitute sibi debita doceat, & sic utroque casu partes actoris sustineat, l. si prius quam ff. hoc tit. & ibi Bart. 5. Interdictum prohibitorium perpetuo durat ultra triginta annos, etiam si aliquando nunciatio fiat officio iudicis: quia causatur ex timore de futuro opere, l. prator ait §. hoc interdictum & ibi Bart. num. 3. & §. fin. num. 1. ff. hoc tit. & DD. Interdictum restitutorium sive demolitorium, licet prætorium sit & pœnale, ex parte conventi est perpetuum, datur hæredibus cæterisque successoribus contra edificantem, ratum habentem, eorumque hæredes & successores ad quos pervenerit vel qui dolo fecerint ne perveniret, l. prator ait §. hoc interdictum 1. & ibi Bart. & Ias. ff. hoc tit. si nihil pervenerit ad hæredem, tenetur ad patientiam, non autem ad expensas sive pœnam, in quam hæres non succedit, nisi lite contestata; d. l. prator ait §. hoc interdictum 1. & ibi gloss. in verb. competat & l. pen. ff. hoc tit. & ibi post gloss. DD. successor prælati in dignitate tenetur ad patientiam & impensas, quando post nunciationem factam prædecessori opus scienter perfecit, ac nomine ecclesiæ fuerit edificatum, c. 2. hoc tit. & ibi Pan. num. 8. & Can. Bart. in l. per ff. hoc tit. & ibi add. singulari quoque successor in rem & contra eum datur pro opere præterito, damno tamen futuro, quia omnia interdicta, & alia in rem scripta, sunt in rem scripta ex parte utriusque tam activè, quam passivè, l. si tertius §. si quis priusquam ff. de aq. pluv. arc. & ibi gloss. Ias. in d. l. prator ait §. hoc interdictum nu. 6. pro opere vero futuro ipse successor in rem nunciare debet, cum nunciatio sit extincta re integraper alienationem, Bart. in

Cc

d.A.

d. l. prator ait §. hoc interdictum 1. in fi. ff. hoc interdictum permissorium, ne quis prohibeat ædificare volentem, qui satis dedit, datur hæredi, est annale, l. prator §. fin. ff. hoc tit. contra hæredem non datur, l. in honorariis ff. de act. & oblig. nam ex parte conventi continet pœnam, quia datur ad id quod ad eum non pervenit, nempe interesse prohibiti ædificare post satisfactionem, nasciturque ex inquietatione ipsi facta, Bart. in d. l. prator ait §. fin. num. 2. & 3. hoc tit. Procedit autem regula, d. l. in honorariis ¶ ff. de act. & obligat. de jure civili, jure Canonico remedia prætoria, quantumcunque sunt pœnalia, tamen sunt perpetua, c. sollicita & ibi gl. fin. de rest. spoliat. & Can. & hæres ex delicto defuncti tenetur in solidum, quatenus est in hæreditate, latè Pan. in c. fin. num. 5. de sepult. dixi supra hoc lib. tit. de rapr.

21 Tollitur sive remittitur ¶ nunciatio verbis, l. non solum §. sciendum ff. hoc tit. trans actione, l. 1. §. inde queritur ff. hoc tit. morte nunciantis re integra ac alienatione, l. non solum §. fin. ff. hoc tit. data satisfactione idonea de demoliendo, c. 6. fin. hoc tit. l. unic. C. hoc tit. aut oblata si nuncians stipulari noluerit, l. prator ait §. si quis paratus & §. deinde ait. ff. hoc tit. contrario jussu ludicis, l. si opus ff. hoc tit.

Titulus XXXIII.

De privilegiis & excessibus privilegiorum.

SUMMARIÆ.

- 1 PRIVILEGIUM propriè est quando aliquid conceditur contra jura.
- 2 Quando aliquid conceditur præter jus com-

mune sine alicujus præjudicio, tunc propriè dicitur beneficium.

- 3 PRIVILEGIORUM aliud est reale.
- 4 Quoddam est personale & concessum uni, ad alias personas non extenditur.
- 5 In dubio privilegium præsumitur potius personale quam Reale.
- 6 PRIVILEGIUM aliud est generale.
- 7 Aliud speciale quod persone conceditur & extinguitur cum persona.
- 8 PRIVILEGIUM qui possint concedere.
- 9 An in concessione privilegij debeat fieri mentio juris communis.
- 10 Privilegij alteri prius concessi.
- 11 In impetratione secundi privilegij debeat fieri mentio de primo.
- 12 An debeat fieri mentio statutorum seu consuetudinum.
- 13 PRIVILEGIUM acquiritur privilegiato statim à die date & ante notitiam illius, vel à tempore notitia, mox ubi pervenit ad privilegiatum.
- 14 PRIVILEGII interpretatio pertinet ad principem.
- 15 Beneficium propriè sumptum largissimè est interpretandum, limita quando agitur de incapacitate privilegiari vel subreptione privilegij quibus casibus inferior potest declarare privilegium nisi princeps sit in loco.
- 16 PRIVILEGIUM propriè sumptum largissimè est interpretandum, utrum quando præjudicat tertio vel juri communi debet stricte interpretari quod probatur aliquot exemplis.
- 17 PRIVILEGIATUS non utitur privilegio contra pariter privilegiatum limita regulam 2. modis.
- 18 PRIVILEGIUM perditur multis modis his recensitis.
- 19 EXEMPTIO est separatio à iurisdictione ordinarij.

20 EXEM-